

haziran

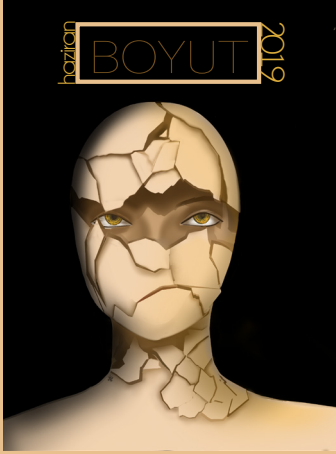
BOYUT

2019

İçindekiler

BOYUT 2019

Kapak Tasarımı

Yeşim Akçakaya

Editör'den - Eda Naz Gökdemir	3
09.05 Vapuru - Nilü Şahin	4
Aylak Adamlar, Kadınlar ve Çocuklar - Pelin Çetin	5
Bir Gece Yürüyüşü - Defne Deda	7
Bir İp, Bir Ben - Ecem Yılmazhaliloğlu	8
Deliliğin Tedavisi - Şeyma Kaya	10
Cinan - Sena Nur Tuç	13
Doppler'in Geyikli Başkaldırısı - Eda Naz Gökdemir	14
İnsanım - Esin Göğüş	16
Kayıp Manzaralar - Oğuz Tuna Solaroğlu	17
Öbürü ve Diğeri - Asya Ülger	19
Sokak Lambası - Melis Selek	21
Üçü On Gece - Sila Sözeri	22
Geçen Yaz - Ayşe Zeynep Özbay	23
Yalnız Yadırganamaz - Enes Ayberk Korkut	24

Editör

Eda Naz Gökdemir

Danışman Öğretmenler

Arzu Güleçyüz
Mahmut Yılmaz

Layout Editörü

Berk Tan Demirel

Fotoğraf ve Resim

Ekin Ünlü
Oğuz Tuna Solaroğlu
Yeşim Akçakaya
Asya Ülger
Esin Göğüş

Boyut Yazar Kadrosu

Enes Ayberk Korkut
Sena Nur Tuç
Pelin Çetin
Barış Çelik
Esin Göğüş
Defne Deda
Asya Ülger
Oğuz Tuna Solaroğlu

Derin Ak
Başak Ataman
Almira Dila Akbay
Alara Berru Kapdan
Ayşe Derin Beytekin
Ayşe Zeynep Özbay
Ecem Yılmazhaliloğlu
Nilü Şahin

Pelinsu Buket Yalçinkaya
Melis Selek
Sadberk Zeynep Sakarya
Tuba Beliz Aslan
Yaren Mistaçoğlu
Zeynep Karahasan
Karya Munis
Ece Berber

Yaratıcı Ekip

Enes Ayberk Korkut

Konuk Yazar Olmak İçin

boyuttedebiyat@gmail.com

Editör'den

"Kelimeler üzerine hayal kurarım, işte hepsi bu."

Bulantı, Jean-Paul Sartre

Şu küçücük gezegende tam olarak nerede durduğumuzu bilmek için o kadar uğraştık ki. Her kara parçasını kuşattık, tüm kıtaların yamaçlarını ve yokuşlarını ezberledik, sınırlarını bizzat kendimiz çizdik. Girilmemiş orman, aşılmamış okyanus, fethedilmemiş bir dağ bırakmadık. Üzerinde birilerinin bayrağı dalgalanmayan bir yamaç yok, tüm gemilerin rotaları belli ve gökyüzünün dahi haritası ellerimizde şimdi.

Artık kimsenin kaybolması mümkün değil belli ki.

Nereden geldiğini, nereye gittiğini, ne tarafa döndüğünü bilmediğimiz bu dünyayı anlamak için o kadar uğraştık ki. Bulabildiğimiz tüm canlıların anatomilerini çıkardık, formüller bulduk, teoriler uydurduk. Anladığımıza karar kılınca efendisi olduk küçücük dünyanın. Böldük, parçaladık ve yuttuk. Binalar diktik, uygun adım marşlarla ülkelerimizin sınırlarını çizdik. Tüm makinelerin dişlileri sıkı sıkıya sabitlendi artık, tüm çarklar yağlandı, tüm çekler imzalandı.

Sandık ki tüm yolları çizen, tüm sınırları belirleyen, tüm keşifleri yapan biz olunca dünya yerli yerine oturur. Yerli yerine oturur da eskisi gibi başımızı döndürmez dönüşü. Oysa bu dönüşü aşamadığımız sınırlar, anlamlandıramadığımız kurallar, içine zorla tıktırıldığımız kalıplar da katıldı. Bizi merkezden daha da uzağa, kendimizden öteye, en öteye sürükledikçe dünya, tüm haritalar ellerimizden kayıp gitti.

Savruldukça gördük ki bir zamanlar kaybolmamak için koyduğumuz kurallar bedenimize sarılmış ipler gibi bizi aşağıya çekiyor, aşamadığımız sınırlar ayaklarımıza

dolanıyor ve o çok güvendiğimiz kılavuzların sesi boşlukta yitip gidiyor. Boğazımıza kadar formüllere, teorilere ve sözleşmelere batıyoruz, boğuluyoruz. Boğuldukça nefes alamıyoruz, nefes alamadıkça sesimizi çıkaramıyoruz. Kayboluyoruz.

Şu küçücük gezegene sığabilmek için o kadar uğraştık ki kendimizi de bir köşeye fırlattık belki. Bir zamanlar yolumuzu bulmak için uzaklara uzattığımız ellerimizle kendimize uzandık bu defa. Kendi kendimizi mahkûm ettiğimiz karanlık köşelerde el yordamıyla yüzümüzü, bedenimizi, benliğimizi tekrar tanımaya uğraştık. Boğazımızda düğümlenenleri, göğsümüzde sıkışanları gün yüzüne çıkarmak için içimize uzandık. Kaybolmak, uzandıklarımızı da kaybetmek bir an meselesi iken her seferinde tekrar ve tekrar büyümeye uğraştık.

Kimi zaman yarım kalmış bir sesi tamamladık, bir çığlığı döktük içimizden, sınırları aştık. Kelimeleri bulduk kimi zaman.

Şimdi biz bulabildiğimiz naçizane kelimeleri bir başkası bulsun diye bu sayfalara bırakıyoruz. Her kayboluşta tekrar ve tekrar anlamaya ve anlatmaya dönüyoruz.

İyi okumalar...

09.05 Vapuru

Nilsu Şahin

Zaman geçiyor. Tik tak. Tik tak. Tik tak. Kadıköy'de 17 yaşında eski bir saatçiden ilk maaşımla aldığım, camları yılların koşuşturmacasında sayısız darbe almış, haddinden fazla ses çıkaran ihtiyar çelik saatime göz atıyorum. 08.40 Adımlarımı tik tak sesleriyle yarıştıyorum farkında olmadan. Romatizmam son günlerde iyice azmış, dizlerim sızlıyor ama pek umurumda değil. Çünkü 09.05 vapurunu kaçırırsam biliyorum ki bir sonrakinde martıların karnı doymuş olacak. Simit daha bayat, güneş daha sönük, deniz daha durgun olacak.

Benimkisi saçma bir takıntı değil, biliyorum işte! 09.05 vapuru özel. Ne 08.00 kadar aceleci ne 10.20 kadar alelade. Ne seni uykusuz bırakır ne de tembellleştirir. Günün en güzel saatine denk gelen bu seferde aceleci ve saygısız gençlerin yerini iki üç huysuz emekli alır. Onların görmediği, değer vermediği, minnettar olmadığı her güzelliğin tadını yılların acısını çıkararak doyasıya hisseder. Benim gibi. "Oh, yetiştim işte. Kalkmamış daha." Saatime bakıyorum. Tam 09.00. Derin bir nefesle içimi

doldurup dizimin sızlamasını göz ardı etmeye çalışarak bir zamanlar koşarak ardımda bıraktığım merdivenleri ağır ağır çıkıyorum. En yakın köşeye oturuyorum. Evin yakınındaki sahaftan aldığım kitabı açıp yakın gözlüğümü çıkarırken Ali yanıma geliyor. Selamlaşıyoruz ve devamında yanıma konan çay, simit vapurun tiz çığılığıyla harmanlanıyor. Vapur yavaşça kalkıyor. Dalgalar köpük köpük vapuru seviyor, martılar günün en güzel şarkısını dillendirerek dans ediyor ve iskele gitgide gözden uzaklaşıyor. Her şey ve herkes arkada kalıyor.

Günümün belki de hayatımın en keyifli bu anı ise cebimdeki gavur icadının titreşimiyle mahvoluyor.

"Baba neredesin sen, nereye kayboldun yine? Kaç kere söyleyeceğim bırak şu saçma takıntılarını diye! Bizi de merakta bırakıyorsun. Hiç mi düşünmüyorsun beni, torunlarını? Neredesin, yanında kim var? Yalnız mısın yoksa? ..."

Her sabahki aynı terane işte. Neredeymişim, kimleymişim, kaybolurmuşum, beni almaya gelecekmış. Falan filan.

Ah, benim toy evladım boşuna endişeleniyor; bilmiyor ki ben yıllardır kendimi hiç bu kadar bulmamıştım, hiç bu kadar kendim olmamıştım.

Aylak Adamlar, Kadınlar ve Çocuklar

Pelin Çetin

Bir Aylak Adam'ı var Yusuf Atılgan'ın, bilir misiniz? Henüz otuzuna varmamış, çoktan bir ömürlük bunalmış bir Beyoğlu kâşifi, hiç varoluşa erişememiş, hazinesinin arayışında...

Garip adam şu C. Ne işi var ne gücü, rahmetli babasının mirasyedisi olmak tek vasfı. Biraz da kadın düşkünü sanki; bitmiyor Ayşeleri, Tülayları. Garip değil mi sizce de? Adeta bu dünyaya yabancı. Doktorlar, mühendisler, avukatlar olan, çatısı altında üç çocuğuyla, her pazar şekersiz çayı ve ülkenin gidişatına dair eleştirel yaklaşımı ile hiç şaşmayan **bizlere** hiç mi hiç benzemiyor.

Hayatın formülünü çoktan ezberlemiş olan **bizler**, onu problemlere uyarlama konusunda da pek sorun yaşamıyoruz. Bir banka havalesine bakıyor, hemen her şeyi çözüme ulaştırabiliyoruz. Aklımız ve irademizle övünüyoruz çünkü biliyoruz ki besin zincirinin en tepesindeyiz, **bizi** yiyebilecek hayvanları çoktan kafesledik. Ağaçsa ağaç, çiçekse çiçek; **biz** su istemeyenini, solup ölmeyenini plastikten ürettik. Yazdığımız programlarla yaratıcılar olduk, metal yığınlarını insan formuna büründürdük. Önümüze çıkan her engele karşın, **biz** kuralları baştan yazıp kitap hâline getirdik. Çok satanlardan bir kez bile inmedik.

"Sustu. Konuşmak gereksizdi. Bundan sonra kimseye ondan söz etmeyecekti. Biliyordu; anlamazlardı."

Böyle bitiyor, Atılgan'ın Aylak Adam'ının yolculuğuna tanıklığımız. Sıradan bir adamın, hayatının aşkını, ruh eşini, içindeki boşluğu dolduracak o hazineyi aramasının hikâyesi. Dünyaya dair bütün kusurların, insanların açtığı her bir yaranın tesellisini bir kadın vücudunda

arayan aylak bir adamın. Sıradan diyorum çünkü hepimiz onunla birlikte aynı sıradayız. C.'nin hikayesini bir iki saatte okuyabilen **bizler**, kendimizinkine nadiren göz gezdiriyoruz. Oysa her yeni gün sona bir sayfa daha yakın oluyoruz. Hep yaşıyoruz ama hiç olduğumuzdan daha genç olamıyoruz. Hepimizin sonunu bildiği bir hikâye bu ama pek azımız gerçekten yaşıyoruz. Neden korkuyoruz diye düşünecek olursak belki de kılmaktan korkuyoruz. İnsanlara iç dünyamızı açmaktan, onların benliğinde kaybolmaktan; kim olduğumuz, adımızı, sanımızı, şanımızı unutmaktan korkuyoruz. Gittikçe birbirimizden uzaklaşarak yalnızlığa gömülen **bizler**, kendi içimizde soluyan sevgi muhtaçlığından bile köşe bucak kaçıyoruz.

Bütün bu inkâra ve kaçınmaya karşın, ya hepimiz birer C. isek kendi içimizde? Neyi aradığından dahi bihaber, umutsuzca arşınıyorsak mavi, ela, kahve gözlerdeki kaldırımları, kırışık yüzlerdeki çıkmaz sokakları, çökmüş avutlardaki dipsiz kuyuları. Öyle bir arayış ki bu, ne sonu var ne başı. Tek bildiğimiz yokluğun, varlığını hep hatırlattığı.

Damarlarla, dokularla, kanla dolup taşan ama bir türlü boşluğu dolmayan göğüs kafesimizdeki o organa ne demeli? Dört odasının dördünü de özenle döşemiş, orta şekerli kahvesini lokum eşliğinde ikram etmek için bekleşen, bazen de heyecana kapılıp nefesleri yettiremeyen kalbimiz birden okuma yazmayı unutunca? Okuyamayınca kural kitaplarını? Kör olunca? Göremeyince somut gerçekleri? Ne zaman ki uğruna gözyaşı döktüğümüz, düşlerimizde gördüğümüz kimseler **bizi** yargılayan bakışlarıyla olduğumuz yere çiviliyor, o zaman **biz** de buluyoruz kendimizi C.'nin ayakta kalma içinde. Derisi yıpranmış, biraz da terlemiş biçimde. Bir türlü kurallara uyarlayamadığımız, önceden

kodunu yazıp da programlayamadığımız duygularımız aldattığında **bizi** sevgiyle.

Nihayetinde sevmek kusur, ağlamak zayıflık. Ekranlara yansımayan duyguların kâr ettiği, döner sermayeye katkı sağlayabildiği yok. Çoktan seçmeli olmayan cevapların ya da öz geçmişimize yazamadığımız eylemlerin kimse tarafından dikkate alındığı yok. İnsanın insana sevgi arayışında ne kardeş ne yoldaş ne de arkadaş olduğu yok. Yok. Yok. Yok.

Her yaptığımıza değer biçen, hislerimize perde indiren diğerleriye **biz** ne yapıyoruz? Kuralları yazarlar **biz** değilsek neden ibadetindeyiz? Sevgiye muhtaçken onu neden pazarlamanın derdindeyiz? Aylak Adam garipse, yabancıysa, peki ya **biz**? **Biz** kimiz?

Bir Gece Yürüyüşü

Defne Deda

Ve Hamdi Bey yürüyordu.
Sokağın tam ortasından.

Ve öylesine sordu, bir kapı güvenliğine,
Oraya nasıl gidebilirim diye.

Ve canı boğazından çok sıkılmış kapı güvenliği
ona belki de öylesine bir yol tarif etti.

Ve yine yürüdü Hamdi Bey.
Sokağın tam ortasından.

Araba gelmezdi zaten.

Yağmur mu yağmaya başladı derken suyun
gözlerinden geldiğini fark etti.
Boş yere kapüşon takmış meğer.

Dudağı yavaştan kurudu, yürümeyi durdurdu,
karanlık gece daha da karardı. Hamdi Bey
yeniden öğrendiği her şeyin arasında yerini
aldı. Sülük gibi yapışmıştı ona dünya. Paniği
tekrar artmaya başladı. Sonuçta ofisinin en
iyi zımbalayana seçilmişti ve ona kırtasiyeden
aldıkları altın kupayı vermişlerdi. Artık bu
ödüle yaraşır şekilde zımbalamaya iyice
özen göstermeliydi. Sırtından ter boşandı bu
düşüncenin stresyle.

Neyse.

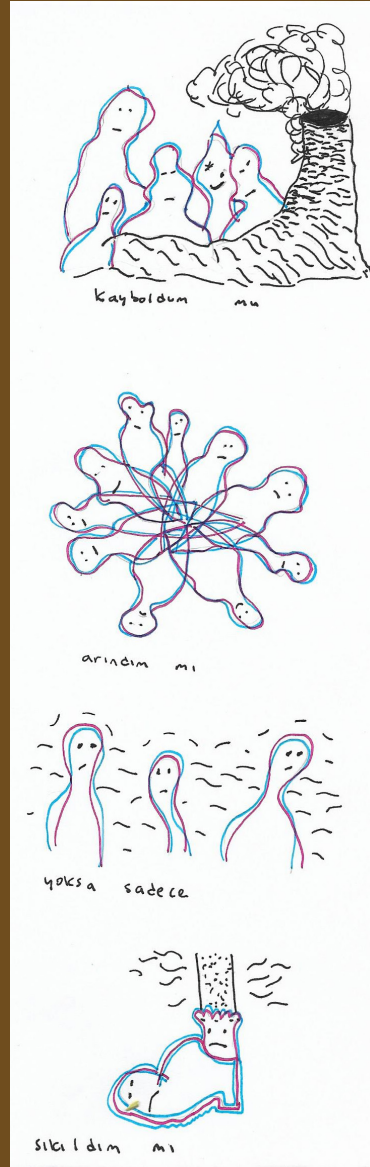
Ulaşım masraflarını ödemeyi unutmuş tek yolcu
Hamdi Bey değildi tabii ki. Bir sürü kişi vardı
öyle, o da çok iyi tanıyordu hem Erhan Bey,
Yasemin Hanım, Esra Hanım, Tansel Bey...
Soyadları neydi bunların?

Neyse.

Her kayb olduğunda sokağa çıkıp bir
yerlere yol tarifleri alabilirlerdi her zaman.
Sokağın ortasından yürüyebilirlerdi hatta

kaldırırma oturabilirlerdi. Kaybolabilirlerdi.
Kaybolabilirler miydi gerçekten? Çıkarabilirler
miydi kapüşonlarını? Belki bazı günler. Kapüşon
yağmurdan korumasa da rüzgârdan korurdu
sonuçta.

Yürümeye devam etti Hamdi Bey. Kaldırımdan.
Bu defa eve. Saat geç olmuştu.

ÇİZER
DEDA
DEFNE

Bir İp, Bir Ben

Ecem Yılmazhaliloğlu

Rüzgâr. Boşluk. Gökyüzü. Karıncalar gibi oradan oraya koşuşturan insanlar ve beni altımdaki maket dünyadan ayıran bir ip. Bana babamın verdiği incecik, saman saçaklarından örülmüş, ortasından aşınmış ip. Tozlu bir pazar günü, tozlu gri sandığının içinden bebeğini tutan bir anne edasıyla çıkarmıştı bu saman kokulu sarı şeyi. İlk attım kenara, dolap diplerinde çürümeye bıraktım babamın gözbebeğini. İple de bir zorum yoktu ha, onun biricik yadigârını ebedi yalnızlığa mahkûm ederek babamı cezalandırıyordum aklımca. Tıpkı babamın da beni yalnızlıkla cezalandırdığı gibi. Beni bu saman parçasıyla bırakmış, evin kapısını çarpıp çıkmıştı haftalar önce. Şimdi de böyleydik işte, bir ip, bir ben, bir de aşağıdaki insan denizi.

“Bir adım, iki adım, nefes. Git ve asla geri bakma. Bir adım daha, ipi ortal. Rüzgâra aldırma.” Kafamı kaldırdım, ilerideki binanın sivri ucuna baktım. Vahşiydi bu binalar, köşeleriyle sizin boğazınıza dayanır, insanlığınızı öldürmekle tehdit ederlerdi. Bir ağacın anaç tavrı yoktu bu soğuk betonlarda, tıpkı betonların içinde yaşayanlarda sevginin olmadığı gibi.

Daha bir yıl önce ben de oradaydım, işte tam orda! Beyaz sıvalı binanın on ikinci katının kaplama camlı ofisinde. Görüyor musun o soluk benizli, hüznü adamı? İşte o bendim. Büyüyünce bir astronot olmak olan çocukluk hayallerimi hayatın ekşi gerçekleriyle değiştirdim o yıl muhasebeci olarak çalışmaya başladım bu binada. Bir daha da çıkamadım. Bir maaş ötekini takip etti, haftalar ayları, aylar da yılları... Ben masanın başında oturdukça içimdeki çocuk sıkıntıdan hastalandı, öldü. Beni de aynada görünce tanıyamayacağım, saçları kırışmış, gözaltıları morarmış bir yabancıyla baş başa bıraktı. Kendimi gördükçe içim kalbim sızladı, “Bu ay buradaki son ayım.” dedim. Hiçbir zaman son olmadı. Bu çok sorun da olmadı çünkü şirketteki altıncı yılımda para kaçıran müdürümü üstüne şikâyet edince “şirketten para çaldığım” iftirasıyla beni işimden attılar. Halbuki hayallerimi, gençliğimi çalan onlardı; fark etmediler.

Esen sert bir rüzgârla sağa sola savruldu. Ayağım tereddüt etti, ipten kayar gibi oldu ama kafesteki bir kuş gibi çırpınınca dengemi biraz olsun geri kazandım. Bunun üzerine kocaman bir kahkaha attım, az daha düşecektim ya!

“Dikkatli ol, nefes al, adım at. Yüksekten korkma, asla da aşağıya bakma. Kuşların arasında, bulutların içinde, iple baş başasın işte.” Ayağımın altında titreyen yıpranmış ipte ilerledikçe beni hayata bağlayan ipin zayıfladığını, incecik kaldığını hissedebiliyordum. Bu kopmaya yüz tutmuş ip tutuyordu beni aşağıdaki karınca kazanının içine tekrar düşmekten. Aşağıda küçücük bedenleriyle etrafta koşuşturan karıncaların içinde yaşadığı bu kazan öyle bir kazandır ki günün sonunda içindeki her karıncayı boğmakla tehdit eder. Her gün sayısız karınca boğulur ama bu karıncalar o kadar güçsüz, bir kazan dolusu kalabalığın içinde o kadar önemsizdir ki boğulduklarını yakınları dışında kimse fark etmez.

İşten çıkarılınca hassas düzeni kayan hayat benim için bir daha yerine oturmadı. Hep bir makinenin fazladan parçası gibi işlevsizce oradan oraya sürüklendi durdu. İşte o zamanlar televizyon karşısında, babamın evinde oturduğum, hayatı unutmaya çalıştığım zamanlardır. Ne zaman babamla parasızlıktan her öğün kuru ekmek yemeye başladık, işler ciddiye bindi, yine önüme çıkan ilk işe girdim, köşedeki markette kasiyerliğe başladım. Hayat yine bir çıkmaz sokağa dönmüştü. Bir şey hariç. Bir kadın. Güzel mi güzel, gülüşüyle iç ısıtan, sevgi dolu bir kadın. Beraber olduğumuz altı ay boyunca sevecen, hoşgörülü tavırlarıyla bana hayata dönmeyi, karınca kazanının içinde boğulmamayı öğretti. Yaşam dolu, sıcak bir insandı, ruhumu da ısıttı ve kalbimi sıcak bir hisle doldurdu. Ancak bu uzun sürmedi, süremedi. Belki aylar sonra ilk defa canlı hissetmeye başlamıştım ki yağmurlu bir pazar elinde bavuluyla kapıma geldi. Doktora gitmiş, teşhis koymuşlar... Zamanını yaklaşık dört saatlik mesafedeki ailesiyle geçirmek istiyormuş... Sonrası hep bulanık. Söylediği

sözcükler zihnime ulaşmadan bana çarpıyor, çaresizlik haline gelmeye başlamış olan içimdeki o sıcak his damarlarımı, kalbimi yakıyor. Aklımdaysa sadece bir düşünce; bana bu karınca kazanında yüzmeyi öğretirken kendisi boğulmuş, tutunamamıştı.

Başım döndü, gözlerim karardı. Soğuk asfaltla aramdaki mesafe önce kısaldı, sonra uzadı sanki. Bedenim hatıraların acısıyla öne doğru yıkıldı. İp sağa gitti. İp sola gitti. Ayağım sonraki adımı atmakta tereddüt etti, bir diğer ayağıma dolandı. Ne yapacağımı bilemedim, ipin üzerinde abartılı hareketlerle durmaya çalışıyordum. Düşeceğimi anladığımda gözlerimi kapadım. Son bir umutla ipten çarpınarak dengemi sağlamaya çalıştım. Neyse ki öncekinden daha zayıf olsa da bir denge kurmayı başardım.

“Adım, nefes, adım. Ayağını ipten ayırma, asla aşağıya bakma. Korkma, kontrolü bırakma. Atmalı bir adım daha.” Yukarısı boşluk. Sonsuza kadar giden bir boşluk, bu boşlukta da bir ip, bir ben, bir de kuşlar. Ne de güzel kanat çırpıyorlar! Üzerlerinde hiç yük yok, kanatlarını kısıtlayan ön yargıdan kafesler, içlerindeki uçuş isteğini tüketen baskılar, onları boğmakla tehdit eden karınca kazanları yok. Karınca kazanı yerine sürüleri var. Onlarla uçan, onlara destek veren, onları oldukları gibi kabul eden sürüler. Bu kuşlar bile sonsuz gökyüzündeki küçük sürüleriyle beraber yaşarken insanlar koca kazanın içinde bile yalnız yaşıyor, izole olmayı başarıyor.

Ben üç yaşındayken annem, babamı ve beni bırakıp gitti, bir daha da geri dönmedi. Daha ilk okula başlamamış bir çocuk, onu besleme kaygısı ve nasıl üstesinden geleceğini bilmediği ev işleriyle ortada kalan babam, “hayat arkadaşı”nın onu böylesine ani bir şekilde bırakmasının izlerini onu bildim bileli taşıyor. Bilinmezliklerle baş başa kalan adamcağız hayatımızı düzene sokmak için gece gündüz çalıştı, bana hem annelik hem de babalık yapmayı başardı. Onun sayesinde çocukluğumda oldukça normal bir hayatım vardı, en azından tek ebeveynle ne kadar normal olabilirse. Sabah ben uyanmadan işe gider, gece yarısını geçince de eve gelirdi babam. Zaten geldiği gibi de televizyonun karşısında uyuyakalır, benimle sohbet edecek zaman bile bulamazdı. Yine de yeterince kazanamadığı için istediklerimizi alamazdık,

belki de zorluklardı bizi bu kadar yakınlaştıran. Hayatın çirkin yüzüne karşı birbirimize dayandık onunla, benim için adeta bir kayaydı o. Etrafındaki, hayatımdaki her şey yıkılsa bile hep orada olacak olan sarsılmaz, yıkılmaz bir kaya. Ama o da sarsıldı, o da yıkıldı. Hayatının neredeyse tümünü karınca kazanında boğulmamaya çalışarak geçiren yıpranmış babam da bu yıpranmış ipi bana verdikten birkaç hafta sonra kاپıyı çarpıp gitti; karınca kazanında tutunamayanların, dibe batanların arasına katıldı. Beni de hayatımdan geriye kalan bu kokulu, soluk saman parçasıyla yalnız bıraktı. Hayatla aramdaki tek bağ. Şimdi de böyleyiz işte, bir ip, bir ben...

Kalbime bir sızı, vücuduma bir titreme geldi. Titreme sarsıntıya döndü. Bir o yana bir bu yana gidiyor, ipin üstünde duramıyordum. Bir kâğıt parçası gibi sarsılırken bir adım attım. Ayağım ipi ıskaladı. Altımda basacak bir şey yoktu. Dengemi bir daha hiç toplayamayacak biçimde kaybettim. Buraya kadarmış. Artık altımda beni aşağıdaki maket dünyadan ayıran ip yok. Düşüyorum. Son bir gayretle eski ipi kavramaya çalıştım. Evet! İki parmağımla tutundum ipe, hayatla aramdaki son bağlantıya. Sevinçle kafamı kaldırıp içimde kurtulmuş olmanın verdiği bir hafiflikle emektar saman yığınınına baktım. Ancak... Ancak bir şey tersti. Ortasından aşındığını daha önce de görmüştüm de ipin yarısının koptuğunun farkında değildim. Çaresiz gözlerle kum saatinin akan taneleri gibi tek tek kopan saman saçaklarını izlemekten başka yapılabilecek bir şey yoktu. İpin ucu hâlâ uzaktı, ip de zaten beni oraya kadar taşımazdı. Son saniyelerim akıp giderken kalbimdeki sızıya rağmen gökyüzünün verdiği özgürlük, sınırsızlık hislerini içime çektim, böyle hatırlamak istiyordum hayatı. Birbirine bağlı kalan saman saçığı sayısı gitgide azaldı. Donmuş bir şekilde ipe bakıyor, nefesimi tutmuş, o son bağlantı da koptuğunda olacakları düşünüyordum. Üç kaldı, iki kaldı, bir tel kaldı...

Benim sessiz çığlıklarına, korkuma bu sırada aşağıda biriken kalabalıktan yükselen çığlıklar eşlik ediyordu. Daha önce beni kazanda boğmak pahasına üstümden geçen insanların dikkatini çekmiştim. Her biri endişeli...

Deliliğin Tedavisi

Şeyma Kaya

*İnsanlar her zaman deli olacaklardır;
onları iyileştirebileceklerini sananlar ise
zırdelilerdir.*
Voltaire

15 ve 16. yüzyılda Kuzey Avrupa Rönesansı'nın en önemli isimlerinden olan Hollandalı ressam Hieronymous Bosch, delidir. Resimlerinin çoğu imzasız olmasına rağmen yaşadığı dönemin alışılmış imgelerinden sıyrılarak yarattığı dipdiri dünyalarıyla özgün sesini yüzyıllar ötesine duyuran Bosch'un eserleri, Andre Breton'un 1924'te yayınladığı Sürrealist Manifesto'dan seneler önce atılmış Sürrealizm tohumları olarak kabul görmektedir. Bilinçaltının berrak bir dışavurumu niteliğinde olan devasa resimlerdeki ince detaylarla seyirciyi büyüleyen Bosch, insan doğasını yer yer dini imgeler (ki 15. yüzyıl Avrupa'sında buna şaşmamak gerekir), yer yer de daha önce rastlanmamış birtakım hayali yaratıklarla anlatmıştır.

Hakkında oldukça sınırlı bilgi bulunan Bosch'un ne bir günlüğü ne de bir not defteri günümüze ulaşmıştır, yalnızca kilise kayıtlarında yer yer ismine rastlanmaktadır. Dolayısıyla sanatçı hakkında yapılan araştırmalar sanat tarihçileri açısından oldukça güç bir hâl almıştır. Akademik çalışmalar açısından doğru bilgiye ulaşmayı zorlaştıran bu durum aslında pek de menfi değildir. Zira böylece eserler Bosch'un fikir dünyasının ve sosyal hayatının gölgesi altında kalmaksızın yalnızca form ve renkleriyle varolabilmiştir ki bu da analizi belirli fikir kalıplarının dışına çıkararak özgürleştirmektedir. (Eserin bağlamı da dikkate alınarak yapılacak özgür bir analizden bahsediyorum tabii...) Bu bakımdan, sanatçının insan doğasındaki budalalık ve kayıtsızlık üzerine yaptığı resimler grubunun ilki olan "Deliliğin Tedavisi," çeşitli anlamsal düzlemler içermesi ve özgür bir analiz yapma imkânı vermesi açısından oldukça

önemlidir. Bu noktada sizden bir ricam var: Yazının geri kalanına geçmeden önce şöyle bir dakikanızı ayırıp resmi inceleyin lütfen. Formlar ve renkler arasındaki benzerlikleri, figürlerin yüzlerindeki ifadeyi ve postürlerindeki tavrı, objelerin alandaki konumlarını ve duruşlarını dikkate alarak ve en önemlisi de eserin adını unutmadan inceleyin...

Fark ettiniz mi?

Bu resimde biraz ritüel, biraz alay, biraz da oyun var.

Köklü bir gelenek, toplumsal bir eleştiri, ustaca işlenmiş form ve kelime oyunları...

Bu başlıklar altında detaylı bir analize geçmeden önce gelin resme bir de beraber bakalım. Siyah arka plan üzerine altın kurdelelerle süslenmiş iki satırlık Flemenkçe bir yazı arasında merkezde konumlandırılmış bir daire, dairenin içinde arkadaki şehir silüetinden anlaşıldığı üzere şehirden uzak pastoral bir alanda cerrahi bir işleme dahil olan dört figür var. Resimdeki ana hareketin muhatabı olan cerrah ve hastanın yanında seyirci niteliğinde duran figürlerden soldaki din adamı elinin duruşundan anlaşıldığı üzere ana harekete dışardan yorum yaparak dahil olurken sağdaki kadın son derece pasif bir şekilde yanağı elinde öylece izliyor. Hasta hariç tüm figürler hastanın kafatasından çıkarılmakta olan nesneye bakarken hasta ağzı yarım açık bir şekilde doğrudan seyirciye bakıyor.

Evet, resme bir kez daha baktığımıza göre, önce gelenekten başlayalım. Bu noktada bir bilgiye daha ihtiyacımız var ki o da eserin ikinci bir adı daha oluşudur: "Delilik Taşının Çıkartılması." Dolayısıyla eserde tasvir edilen

durum bir cerrahın deli bir köylünün kafatasını delerek deliliğe sebep olan taşı çıkarması ve böylece hastanın deliliğini tedavi etmesidir. Bu işlem tarihte trepanasyon adıyla Paleolitik Dönem'den başlayarak sıklıkla karşımıza çıkmaktadır ve kısaca beyne ve menin dokusuna zarar vermeden kafatasından bir kemik parçası çıkartılmasıdır. İlk olarak MÖ 5. yüzyılda Hipokrat tarafından detaylı olarak ele alınan bu yöntem, kafatası yaralanmaları, baş ağrısı ve zihinsel hastalıkların tedavisinde kullanılmaktadır. Bosch'un bu eseri ise açıkça trepanasyonla alay etmektedir. Zira işlemi gerçekleştiren cerrahın kafasındaki huni, figürün sanat tarihçileri arasında "cerahıtan" ziyade "şarlatan" olarak anılmasına sebep olmaktadır. Yani cerrah, şarlatan; trepanasyon, safsatadır. Ya da Voltaire'in söylediği gibi, deliyi tedavi etmeye çalışan, deliden beter zırdelidir.

Peki, hasta koltuğunda kendini öylece koyvermiş oturan deli, neden delidir?

Bu soruya cevap verebilmek için resmin bize renk, form ve ifade üzerinden verdiği ip uçlarını iyi okumak gerekir. Arka plandaki ağaçların gölgeli yeşili ve gökyüzünün yumuşak mavisi üzerine yerleştirilen dört figürde göze çarpan ana renkleri kırmızı ve beyazdır. Eserde özellikle kırmızı rengin kullanımı son derece semboliktir zira arka plandaki yeşilin zıttı olması sebebiyle en çok göze çarpan renk olmasının yanı sıra, büründüğü nesneleri anlamsal olarak birbirine bağlamaktadır. Kırmızı pigmentin en yoğun olduğu bölgeler delinin bacakları ve kafasındaki kan, düşünceli kadının kafasında kapalı olarak duran kitap, bileğinde incecik bir çizgi olarak beliren kumaş, yanından sarkan kese ve şarlatanın hunisinin altındaki ve bileğindeki kumaş parçasıdır. Bunlar kadar yoğun olmamakla beraber, kırmızının beyazla karıştırılmasıyla elde edilen daha açık kırmızı tonları da şarlatanın kıyafetinde ve din adamının dudaklarında karşımıza çıkmaktadır. Kırmızı, şehvetin sembolüdür. Şehvet, günahı; günah, topluma aykırıdır; topluma aykırılık ise deliliktir. Bu sembol üzerinden değerlendirdiğimizde hastanın bacakları ve kitap deliliğin ya da topluma aykırılığın açıkça görüldüğü yerler iken, aynı delilik kumaşlarla saklanmış bir şekilde diğer üç figür üzerinde de

kendini göstermektedir. Hatta şarlatanın kıyafeti kırmızının beyazla karıştırılarak değiştirilmiş ve kırmızısı tanınmayacak bir tona bürünmüş hâli olması sebebiyle neredeyse aldatıcıdır. Dolayısıyla delinin aleni "kırmızısını" tedavi etmek amacıyla toplanmış figürler de örtüleri altında aynı "kırmızılığı" gizlemektedirler. Başka bir deyişle, günahkârı günahından arındırma iddiasında bulunanlar da en az onun kadar günahkârlardır.

Bu toplumsal eleştiriyi temellendiren şehvet sembolü yalnızca renklerle değil objeler ve ifadelerle de sezdirilmektedir. Figürlerin bel hizasından sarkan testi, içinden hançer geçen çanta ve taşlı kese objelerinin duruşu erotiktir. Delinin hafifçe aralanmış dudakları ve diğer figürlerin örtündüğü kalın kumaşların aksine giydiği dar ve parlak kıyafet de vücudunu ortaya çıkararak "şehvet" yorumunu kuvvetlendirmektedir. Bunlara ek olarak şehveti çağrıştıran bir de çiçek sembolü vardır ki bu noktada devreye Bosch'un kıvrak zekâsının ürünü olan kelime oyunları girmektedir:

Resmin üst ve alt bölümünde yer alan Flemenkçe yazı şöyledir:

Meester snijt die keye ras / Myne name is
lubbart das
Usta, beni bu taştan derhal kurtar/ Benim adım
Lubbert Das.

Birinci tekil şahsın ağzından yazılmış olmasından dolayı doğrudan seyirciye bakan köylü tarafından söylendiği anlaşılan bu sözlerin sembolik anlamı ancak orijinal dilinde var olan alt anlamların incelenmesiyle anlaşılabilir. "Kei in zijn hoofd" (kafadaki taş) delilik veya aptallık anlamında kullanılan bir Orta Çağ deyimidir. Fakat "kei," "taş" anlamının yanı sıra "çiçek" manasına da gelmektedir. İşte bu noktada kelime oyunu devreye girmektedir zira sanatçı geleneksel taş çıkarma işlemindeki taşı sesteşi çiçekle birlikte kullanarak yanıltıcı bir belirsizlik oluşturmuş, bu belirsizliği tamamiyle geleneksel bir trepenasyon sahnesinde taş yerine çiçek kondurarak pekiştirmiştir. Şarlatan, delinin kafasından deliliğe sebep olan taş yerine bir çiçek çıkarmaktadır. Taşın ağır ve tok yapısının aksine narin ve savunmasız olan çiçeğin tercih edilmesi, güzel koku çağrışımıyla birlikte ele alındığında bir kez daha eserin "şehvet" kavramı üzerinden yapılan yorumunu desteklemektedir.

Yazının ikinci satırında bahsi geçen Lubbert Das ise Hollanda edebiyatında aptallığıyla bilinen bir karakterin adıdır. Fakat elbetteki bundan fazlası vardır. "Lubbert Das" söz öbeği kimi çevirmenler tarafından bir isim olarak değil "iğdiş edilmiş porsuk (castrated badger)" olarak çevrilmiştir. (Lubben, iğdiş etmek; das ise porsuk demektir.) Çiçek sembolüyle birlikte ele alındığında bu çağrışım eserdeki şehvet olgusunu güçlendirmektedir. Hasta, cerrahın onu arzularından arındırmasını talep etmektedir. Hasta koltuğunun altında düzgünce çıkartılmış duran bir çift takunya da hastanın o koltukta oturmaya gönüllü olduğunu göstermektedir. Bu gönüllülüğün sebebi muhtemeldir ki yaşadığı suçluluk ve uyumsuzluk duygusudur.

Toparlayacak olursak hem görsel hem de dilsel oyunlarla geleneksel trepenasyon kavramına kendi yorumunu katan Bosch, yalnızca trepenasyonla alay etmekle kalmamış, toplumun

"uyumsuzlara" bakış açısına da bir eleştiri getirmiştir. Belki de 21. yüzyıldan baktığımız için "uyumsuz" adını koyabildiğimiz bu "topluma aykırı tip" belki analizle ortaya çıkardığımız üzere günahkârlardır, belki de eserin isminin ele verdiği üzere delilerdir. Bu uyumsuzluğun özündeki aykırılık her ne ise ondan kurtulmaya çalışan toplumu oluşturan her bir bireyin özünde de bulunmaktadır. Fakat günahkârları ya da delileri tedavi eden toplumun onlardan tek farkı, gizlemeyi bilmeleridir.

Bosch, kilisenin en kuvvetli olduğu bir dönemde eserinde böylesine etkili bir toplumsal eleştiriye gizlediği için uyumsuzdur. Ya da özgün olduğu için delidir. Sanatçıyı susturmak ise yalnızca zirdeliliktir.

Eğer Hieronymous Bosch'un özgün üslubu ilginizi çektiyse bir göz atmanız için şöyle küçük bir liste ekliyorum. Bu listenin başlığı katiyen "en önemli eserleri" gibi iddialı bir açıklama değil. Bana Bosch'u sorsanız, hangi resimlerini gösterirdim diye düşünerek seçtiğim birkaç resim. Sanatçının farklı dönemlerinden olmaları ve kompozisyon olarak birbirinden ayrılmaları bakımından bu dört eseri seçtim. İyisi mi, siz bütün eserlerine bir bakın, zaten toplansanız üç delinin onar parmağını geçmez:

•Milenyum Triptiği (Sol panelde Cennet, orta panelde Dünyevi Zevkler Bahçesi, sağ panelde ise Cehennem tasvir edilmektedir. İlginizi çekerse John Berger'in bu eser hakkındaki yazısını Portreler kitabının 6. bölümünde okuyabilirsiniz. Yazı genel hatlarıyla son derece kaotik bir atmosferi olan Cehennem panelindeki mekân hezeyânının günümüzdeki neoliberal düzenin kehaneti oluşunu konu almaktadır.)

•Çarmıhını Taşıyan İsa

•İsa'nın Dikenlerle Taçlandırılışı (Çevirisini bulamadığım için kendim çevirdim, internette İngilizce adıyla aratabilirsiniz: Christ Crowned with Thorns)

•Kutsanmışın Göğe Yükselişi

Boş vakitlerinizi Bosch'la doldurmanız dileğiyle..

Cinan

Sena Nur Tuç

bir akrebin yorgunluğu var
sanki
üzerimde
hasta ninemin
son sözleri

paslanmış geçmişimin arasından
a
k
a
n
yirmi üç nisan şiirleri
sanki
boya kalemi için ağlayan oğlumun gözyaşları

kalabalık bir şehri otuz üç yerinden
bı
-çak
-la
-yıp
kaçmak
gibi
tanırım
aynı evde yaşadığım
adama
katlanmak

gözlerimde
başarılı bir devrim girişiminin
verdiği mutluluk

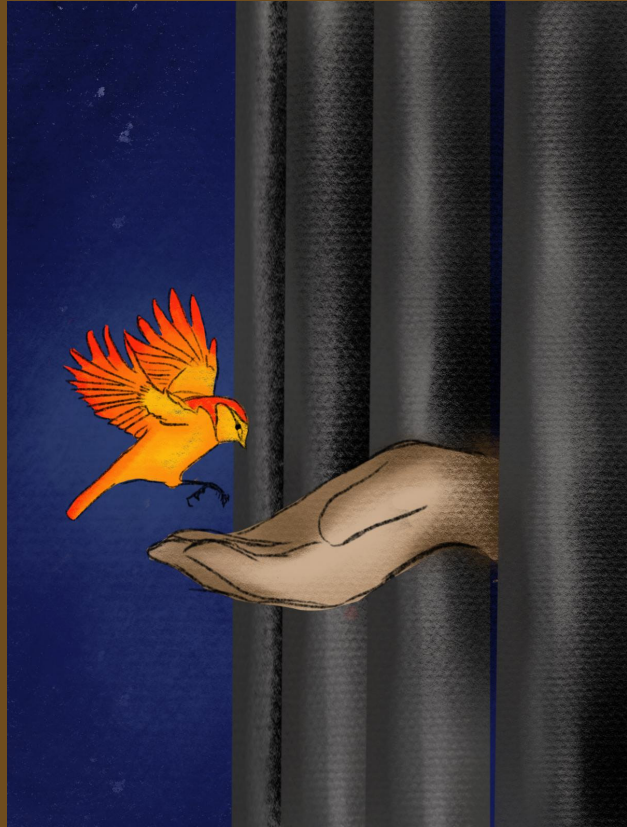
dilimde
ninemin söylediği
beşik ninnileri

elimde
varlığına kurban olduğum bir çocuğun
elleri

varken

ben bilirim
hiç ağlanmamış
ülkelere gitmenin
masumluğunu

Çizer: Yeşim Akçakaya

Doppler'in Geyikli Başkaldırısı

Eda Naz Gökdemir

"Bu devran dönecekse, deliler gibi bisiklete binip takas yapmalıyız."

Devran dönüyor. Biz deliler gibi bisiklete binmeden, takas yapmadan, böylesi absürt cümleler üzerinde kafa yormadan da dönüyor. Dönüş de ne dönüş amal! Dünyayı döndüren düzen televizyon programları, yerleşik trafik sistemleri, faturaları, süpermarket zincirleri, tüketildikçe tükenmeyen doyumsuzluğu ile tıkr tıkr işliyor. Hiç durmayacakmış gibi, kimse dönüşünü durduramazmış gibi, bizim yaşamımızı da içine katarak gittikçe artan bir ivme ile dönüyor. Başımızı döndürüyor.

Peki, biz bu dönüşün içinde ne kadar var olabiliyoruz?

Bu soruya ne kadar kafa yorabiliyoruz ki?

Norveçli yazar Erlend Loe'nun geyiksever, medeniyet bıkını, bisikletçi antikahramanı Doppler belli ki kafa yormuş. Kafa yormuş ki ormanda bisiklete binerken düştüğü bir gün doğanın sessizliğini dünyanın tıkr tıkr dönüşüne yeğleyeceğini anlamış. "Başarılı" işini, "başarılı" evliliğini, "başarılı" döşenmiş evini bırakıp ormana yerleşmiş. Modern zamanların tüketim kültürü karşısında kararlı bir avcı toplayıcı, kapitalist üretim ilişkilerinin karşısında takas ekonomisini savunan bir düzen karşıtı hâline gelmiş.

Nasıl mı?

Modern hayatın tüm konforlarına kendini alıştırmış bir insan, nasıl olur da bir gün aniden "medeniyet" içindeki yaşamını terk edip "ilkel" bir hayat düzenine geçebilir ki? Başarılı sosyal çevresinden kopup ormanda bir başına bir geyikle yaşamak mümkün müdür ki? Akıl alır şey mi? Bize empoze edilen orta sınıf hayatın

gerekliliklerine tamamen terstir bu. Yaşamak için sisteme ihtiyaç duyduğumuz fikri ilmek ilmek içimize işlenmiştir; satın aldığımız ürünler ile var olduğumuz algısı bize en şaşıla medya araçları ile pazarlanmış, düzen içindeki başarının mutluluğa eş değer olduğu yanılgısı hayatımızı bir arada tutan yegâne olgu hâline getirilmiştir. Eğer olur da içimiz bayılacak olursa popüler kültürün eğlence araçları zihnimizi bulandırmak için bizi oyalamaya hazırdır. Düzenin tüm tutsak etme araçları bizi özgürleştirmek için emrimize amadedir.

İnsan daha ne ister ki?

Belli ki tüketme tüketme doymuyoruz. Belli ki Doppler'in içindeki gibi bir özgürlük dürtüsü bizi de sürekli huzursuz edip duruyor. Bir yanımda düzen içinde ne kadar başarılı olursak olalım sistemin bir dışısından başka bir şey olmadığımızın bilincinde. Popüler kültürün sunduğu dikkat dağıtıcı unsurlar var olamadığımız hissini bastırmaya yetmiyor. Kusursuz bir uyumla döşenmiş evlerimiz, son moda koltuk takımlarımız, sistemin belirlediği başarı tanımı içindeki küçücük varlığımızla biz yokuz, yokuz ve yokuz. Doppler'i ormanda yaşamaya iten de bu his belki de. Gerçek anlamda hiç tanıyamadığı babasının ölümü ile kendi acizliği birbirine geçmiş iki ilmek gibi, düğümü atan ise düzenin kendisi. Herhangi bir tanımlayıcı özellikten yoksun babası gibi ait olmadığı bir sistem içinde öleceği, bu yok oluş zincirini çocuklarının devam ettireceği gerçeği Doppler'i huzursuz edip duruyor. Tüm bu döngüyü devam ettiren insanlar ise apayrı bir mesele. Ne de olsa düzenden daha rahatsız edici bir şey varsa o da düzenin kurallarını hoşnutlukla kabullenen, her şeyin efendisi olduğu yanılgısı ile sarhoş olan, yüzünde kendinden hoşnut gülümsemesi ile insanın ta kendisi. Tüm bu düzeni sürekli kılan, insanların kolektif yanılgısı.

İnsan bunun karşısında ne yapabilir ki?

İnsanları ve düzeni değiştiremeyeceğinin, er ya da geç ölümler toprağa karışacağına bilincinde olan Doppler'in huzura kavuşmak için yapabileceği tek bir şey vardır: düzene karşı bireysel itaatsizliğini inatla sürdürmek. Direnmek. Trajikomiktir Doppler'in durumu. Yakın civardaki komşuların evlerine girip yemek çalmadan yaşamaya devam etmesi, bir süre sonra ormana doluşan diğer kayıp bireylerden kurtularak yalnızlığının tadını çıkarması mümkün değildir. Yine de tüm bunlar bütünüyle avcı-toplayıcı bir yaşam süremeyeceği, düzenden kaçamayacağı sonucuna varmasına sebep olmaz. Kendisini tiye almayan düzeni o da tiye almayacaktır. Devran hâlihazırda dönse bile kendi dünyasını deliler gibi bisiklete binip takas yaparak döndürecektir.

"Ormana taşındım. İşten ayrılıp ormana taşındım çünkü yapılabilecek tek akıllıca şey buydu. Takastan, hırsızlıktan ve ormandan geçineceğim. Ben ölünce de orman benden geçinecek. Anlaşma böyle."

İnsanım

Esin Gögüş

Ben dostluğum
Uzarlarda aradığın,
Ben arkadaşlığım,
Bir zamanlar yitirdiğın.

Ben sevgiyim
Arayıp da bulamadığın,
Kaybolmuş sandığın,
Ulaşamadığın bir hedefim.

Ben vefayım
Herkeste olmayan,
Peşini bırakmayan
Hazineinin ta kendisiyim.

Ben de insanım,
Kaybettim özümü,
Terk ettim arkadaşlığı, dostluğu,
Ne gerek var, dedim.

Sevgimi esirgedim,
Kışkandım,
Terk ettim,
Kırdım,
Ezdim,
Bir zamanlar beni ben yapanı sildim.

**B
O
Y
U
T**

Kayıp Manzaralar

Oğuz Tuna Solaroğlu

o kız, bu sonsuz yeryüzünde nispeten iyi bir ressamdı
 hiç görmediği mantarların resmini yapan.
 gökyüzünün yakıcı, acı veren solukları
 her yağın yağmurla bir daha
 bir daha
 bir daha
 intihar eden su damlaları

ufuklara doğru kararan talihsiz mavi
 sıcak bir yaz gününde aniden bastıran sağanak
 sabaha uyanılmayacağını fısıldayan uğultular
 çürümüş ağaçlara kendilerini asan genç bedenler
 kınlan boyunlarla griye dönen mavi
 soluksuzluk.

tüm bunların arasında gökyüzünü aydınlığa boyadı, kız.
 asla pencereden dışarı bakmadı
 bir kez bile
 yaşadığı yurttaki gökkuşakları dahi ağırlar
 güneş bir buruk
 bir küskün
 bir çekingen
 açardı.

sırtını döndü o acımasız penceresine
 cayır cayır yanan bir zeytin gibi yandı
 gözlerinden süzülen kan eşliğinde kurudu
 sırtı
 saçları

odasından da bir daha çıkmadı
 resim yaptı durdu iyimserce
 fakat yine de işitti işgale gelen gök gürültülerini
 ve de duydu öldürülen fidanların çığlıklarını
 ve de hissetti akan kanın sıcaklığını

asla kıpırdamadı
kıpırdamadı ki o kavurucu güneş yakmadı tüm ümitlerini.
yaşlandı bir vakit
çıkamadan odasından
bakamadan o hayalini kurduğu aydınlık gökyüzüne
gösteremedi anlatamadan ümitlerini.

yoruldu
gözleri görmez
elleri tutmaz olmuştu.

“yapamadım.” diye fısıldadı buruk bir sesle.
gözlerini kapatarak
biraz da boynunu eğerek
güldü.

“vaktidir.”
“vaktidir.”
“vaktidir.”

doğruldu.
soğuk bir rüzgâr esti.
bir tutam saç savruldu.
önce kollar, sonra dizler değdi yere.
güçlü bir soluk,
hüzün, coşku ve hünerle
ışığa
yıkımdan öteye.

Öbürü ve Diğeri

Asya Ülger

Karanlık.

Kapkarlık.

Şehrin üstünü sıcacık bir battaniye gibi örten karanlık, altında kıvrılıp uyuyan şömineli evler.

“Saat üç, sabahın üçü.” diye mırıldandı battaniyenin örtmediği, kalın, kırmızı ojeli parmaklarını gezdirdi kaygan tırabzanın üstünde. Sonra sırtını yasladı; gecenin soğuğuyla nemli, aşınmış tuğla duvara. Simsiyah gözleri değdi yakamoza. “Boğaz geceleri ayrı bir güzel!” dedi, öbürüne. Öbürünün dudakları kıvrıldı, bir an gülümseyecek gibi oldu, sonra gözlerindeki sisle kayboldu. Çıkardı, bir sigara yaktı. İlk nefesini çekti, verdi. Artık Boğaz da onun gibi sisliydi. “Hiç gördün mü ki Boğaz’ı gündüz?” diye cevap verdi. Haklıydı, hiç görmemişti diğeri. Aydınlik, onun gibiler için değildi. Evinin penceresi bile apartman boşluğuna bakardı onun. Yirmi yaşında gelmişti bu yabancı şehre, daha doğrusu kaçmıştı. Daha da doğrusu, kovulmuştu. İstanbul’un onu kabul edeceğini sanmıştı sanırım. Her yerde battaniyenin bile örtemedikleri vardı, unutmıştı. Gerçi gençti o zamanlar, umutluydu, biraz da saftı. Geçmişti şimdi hepsi. Bunları düşününce üşüdü birden. Çantasının üstüne astığı ucuz, kürk görünümlü mantoyu çıkardı; omuzlarına sardı. “Ne o, üç karışlık etek yetmiyor mu ısıtmaya?” diye sataştı öbürü. Bugün herkese ayrı bir düşmandı. Fakat sorun değildi, alıştı zaten diğeri. Alıştı zaten ikisi de. Bu yüzden “En azından benim eteğimin boyu üç karış.” demekten geri durmadı. Sahi, haklıydı. Tırabzanlara zor yetişiyordu öbürü. Orantısız uzuvları, çarpık bodur parmakları, vücuduna göre kocaman olan kafasıyla üç yaşındaki bir çocuğun oyun hamurundan yaptığı bir maket izlenimi uyandırıyor insanda. Fakat kafasına oranla sivriydi dili bayağı. Kanıtlamak

istercesine “En azından benim cinsiyetim belli.” diye cevap verdi diğerine. Sonrasında sessizlik bıçak gibi kesti Galata’nın yüksek, denizden gelen rüzgârlarla nemlenmiş, tuzlu havasını. İkisi de nereden vuracağını çok iyi biliyordu, herkes gibi. Fakat ikisi de özür dilemeyi beceremiyordu, herkes gibi. O yüzden başka bir konu açtı öbürü, “Şu evler...” dedi, kafasıyla karşıyı işaret ederek, “Onlardan birinde, normal bir hayat sürmek ister miydin?” Bir kahkaha attı diğeri, acı bir kahkaha. “Biliyor musun -dedi- istemezdim aslında.” Öbürünün şaşkınlıkla açılmış gözlerine bakarak konuşmaya devam etti, “Şu evi görüyor musun -diye sordu- standart, gri betondan bir apartmanı göstererek; normal bir ofiste çalışan, normal bir adam yaşıyor orada. Her gün patronunun keyfi emirleri altında ezilip yine de üç kuruşluk işini koruyabilmek için bir

FOTOĞRAF
SOYUN
TUNAR
ÖĞÜZ

BOYUT

19

sülük gibi yapıyor; eve gelince de karısının dırdır, üç hiperaktif çocuğun şamatası...” Burada durdu, sustu. O eve dalıp gitti. Sanki o küçük, kirli, yağlı pencere, bir pencere değil de mezar taşıymış gibi; hüznü, saygılı, ağır bir sessizlikte, yorgun gözlerinden okudu ağıtlarını. “Bi’de ressam olmak istiyordu biliyor musun? Hatta bir ara sergileyecekti resimlerini, anlaşılmıştı bir yerlerle. Sonra soğuk bir şubat akşamı, atmış karısı sobaya bunun resim defterini. Tabii, adam sinirlenmiş, bağırması çağırması falan da ne fayda. O gün bu gündür sürüklenip duruyor işte, ev ve iş arasında.” Gözlerini Boğaz’a dikti yine, tek fark bu sefer değemedi yakamoza. Takılı kaldı hırçın, derin, karanlık Marmara’da. Öbürünün varlığını unuttu bir an, mırıldandı kendi kendine. Gözlerini çekmeden kıyıyı aşındıran keskin dalgalardan, “Bunları ben nereden biliyorum biliyor musun? -diye sordu, cevap beklemeden- Çünkü ben, ancak toplumun gözünün ardına düşen kısımda yaşayabilen ben, insandan bile sayılmayan, bir tane bile arkadaşı olmayan ben; tam da bunlar yüzünden insanların en gizli sırlarının, en derin arzularının sahibiyim. Aslında onlar da benden çok farklı değil yani, ben de eziliyorum, onlar da. Ben de bu işi isteyerek yapmıyorum, onlar da. Tek farkımız, onlar umursamaz uyşukluklarıyla sürdürdükleri ikiyüzlü hayatlarının üstün olduğuna inanıyor, ben ise ne mal olduğumu biliyorum ve en azından kendimim.” Bu cümlelerden sonra transtan çıkar gibi kaldırdı kafasını, baktı öbürüne. “Anladın mı neden istemediğimi?” diye sordu. Öbürü belli belirsiz kafasını salladı. Anlamıştı, hem de çok iyi. Sürükleniyorlardı, sürükleneceklerdi hayat nereye götürürse. Eziliyorlardı, ezileceklerdi, toplumun çarkları döndüğü sürece. Karanlık, karanlık kalacaktı Boğaz hep onların gözünde. Birden durdu, aklına bir fikir geldi. Çakmak gibi gözlerle baktı diğerine “Benimle dışarı çıkmaya var mısın, bugün, güneş tam tepedeyken ve denizin üstünde parıldarken?” Bir isyan, diye düşündü diğeri, sonunun kötü biteceğini bile bile “Varım.” dedi.

O gün, tıpkı diğerinin söz verdiği gibi, güneş tam tepedeyken ve her yeri bütün çıplaklığıyla aydınlatırken, bir travesti ile bir cüce yürüdü Beyoğlu sokaklarından Boğaz’a doğru. Fakat ulaşamadılar hedeflerine, geçtikleri sokakların

birinde işittikleri hakaretlere tökezlediler önce, diğerinde gelen yumruklarla dizlerinin üstüne çöktüler; sonuncusunda ise yedikleri tekmelerle onları örtmeyen battaniyelerine muhtaç, karanlık, kapkaranlık sokaklara doğru yürüdüler sessizce.

Sokak Lambası

Melis Selek

Kirpiklerim ıslak, yapışmış birbirine.
Ağzımda acı bir tat var.
Gözlerim usulca parçalıyor, dağıtıyor
Gördüğüm, bana acımasız
Ve soğuk bakan her şeyi.

Tanıdık sokaklarda
Yolumu bulamıyorum,
Ayazda paltosuz geziyorum,
Hissetmiyorum ellerimi.
Kör olmuşum yağın yağmurun ardından
İçimde açan güneşe.

Bu aydınlık ne, kapatın ışığı!
Saklanamıyorum
Unutmak için olanları
Giremiyorum içine,
Parçası olamıyorum
Sokak lambasının dibindeki
Simsiyah gölgenin.

Evden çok uzaktayım
Küçük bir kız ağlıyor.
Nerede?
Arıyorum, bulamıyorum
Ancak yüreğimde
Yankı yapan sesinde
Buluyorum kaçtığım gerçeği:
Kaybolmuşum,
Sadece yeni farkına varıyorum. . .

Çizer: Yeşim Akçakaya

Üçü On Geçe

Sıla Sözeri

Saat üçü on geçiyor. Gece yarısı. Etrafımdaki evlerin çoğu karanlık, hiç ışık yanmıyor içlerinde. Elimdeki şişe bana ağırlık yapıyor, yere atmak istiyorum onu, hatta parçalamak, yok etmek. Yamuk yürüyorum, hissediyorum bunu ama düzeltmek için hiçbir şey yapamıyorum. Neden böyleyim? Neden düzeleliyorum? Nefret ediyorum böyle olmaktan, kontrolde olamamaktan.

Karşımda bir gölge var şimdi. Durup bana bakıyor ama gittikçe bana yaklaşıyor sanki. Buz kesiliyorum, korkuyorum. Daha da yakınma yaklaşıyor, aramızdaki mesafeyi iki üç metre kadar az bir mesafe yapıyor. O anda istediğimi yapıyorum. Şişeyi alıp yere fırlatıyorum ve içimde ne kadar güç ve enerji kaldıysa onu bu gölgeden kaçmak için kullanıyorum. Koşarken her şey daha farklı görünüyor. Her gün vakit geçirdiğim sokak sanki bir yabancı gibi artık bana. Tanıyamıyorum, renkleri soluyor her şeyin.

Bir anda parlaklaşıyor etrafımdakiler. Gözüm kamaşıyor, acıyor. Gözlerim teslim oluyor. Sanki, "Ben dayanamıyorum artık!" der gibi zorluyorlar kendilerini kapanmaya. En sonunda da kapanıyorlar ama sonucunda, ben yere yuvarlanıyorum.

Asfaltın o soğuk ve pürüzlü yapısı artık yabancı değil bana. Birkaç gündür evim olan zemine tekrardan ulaştım ve bu beni mutsuz etmiyor. Tam tersine, beni mutlu ediyor, huzur veriyor bana. Asfaltın üstündeki çakıl taşlarının üzerinde yavaşça yüzümü sürüklüyorum. Kafamı çevirip aynı hareketi kafamın sol tarafına da yapıyorum. Bunu neden yaptığımı bilmesem de yuvarlandıktan sonra vücudumda oluşan acıyı dindirmek için yeterli oluyor.

Gözlerimi açıyorum sonunda, etrafıma bakıyorum. Gördüğüm manzara beni şaşırtmıyor. Labirent gibi, hepsi aynı olan bin bir sokaktan bir tanesinin içindeyim yine. Bence bu yüzden bu sokaklara ev demem bu kadar kolay oldu benim için, hayatımda tek değişmeyen şey "evimin" görünüşü, yani bu sokakların görünüşü artık. Gözlerim onları dinlendirdiğim için teşekkür ediyor bana.

Kafamı yavaşça kaldırıyorum evimden. Canım acıyor, hem de çok. Normalde canımın acımasına alışığım çünkü hemen hemen her gün bir yerim yaralanıyor. Ama bu acı çok farklı, uzun süredir böyle hissetmiyorum.

Kafamı kaldırdıktan sonra evim olan asfalta bakıyorum. Kan. Yer tamamen kan dolu. Öyle olmalı ki düşündüğümde çok daha uzun bir süredir evimde, yani asfaltın üzerinde yatıyorum. Bana on dakika gibi gelen bir zaman dilimi bir anda iki buçuk, üç saate dönüşüyor. Bir dakika bir saat, bir saat bir gün oluyor.

Neden böyleyim? Neden düzeleliyorum? Bunu birkaç dakika önce sormamış mıydım? Bilmiyorum, olabilir, hatırlamıyorum. Böyle hissetmeye alıştım artık, aklıma kaybetmiş gibi.

Geçen Yaz

Ayşe Zeynep Özbay

Yaz, söylenişi bir o kadar yalın ama hissettirdikleri bir o kadar karmaşık ve acı verici bir mevsim. Hani nefes alırsın ama kalbin sıkışır, yüzünde güller açar ama bir yandan da için kan ağlar ya; yaz benim için o anların tümü işte. Dillendiremediğim bir melodi, kalbimin kafeslerinde kapalı kalmış uçuramadığım bir mahkûm kuş. Ya da sadece maziye içine gömdüğüm koskocaman bir sandık. Ben yetişkin olduğumu geçen yaz anladım o tozlu sandığı temizlediğimde. Çocukluğumu kaybettim ben, elini tutamadım kayıp gitti yaz yağmuru misali. Keşke geçen yaz yitirdiğim sadece içimdeki çocuk olsaydı, olmadı. Çocukluğumla birlikte birçok şey kaybettim ben. Eskiden Vivaldi'nin "Dört Mevsimi"ni dinlediğimde anlamazdım neden bu kadar sert duygulara dayandırıldığını yaz mevsiminin. Hiç düşünmezdim bu şarkıda huzur bulacağımı ama buldum, düşünmezdim kışı ve melankoliyi seveceğimi ama sevdim. Özlüyorum ama çocukluğu değil, çocukluğun getirdiği özgürlüğü ve umursamazlığı hiç değil. Onları özlüyorum ben. Onlar kim dersiniz söyleyemem sormayın. Bana uzun uzun nutuk çekmelerini, saçlarımı okşayışlarını, gülüşlerini, kahkahalarını, hiç yorulmadan saatlerce resim yapışımızı özledim. Sanırım neden artık kışı sevdiğimi anladım, dışarıdaki soğuk içime işliyor ve acısı dinmeyen kalbimi bir nebze de olsa ferahlatıyor da o yüzden. Yaz artık benim mevsimim değil, yazın içimdeki alevler kor misali tüm vücuduma yayılıyor ve tüm kış söndüremiyorum bu acıyı, vakit yetmiyor. Gerçi tüm mevsimler kış olsa da dinmez ki bu acı. Sevdiğini kaybetmekten kaç ay içerde yatar insan? Hırsızlık üç yıl, cinayet otuz yılda halloluyor ama sevdiğini kaybetmek müebbet. Ömrünü tutsak gibi yaşamak kimseye göre değil inan. Tutsak gibi yaşamayı kaybetmeyen bilmez,

tutsağın kalp atışını tutsak olmayan taşıyamaz. Çünkü tutsağın kalbi iki kişi için atar bu hayatta. Biri kaybettiği için, biri de her şeye rağmen yaşamaya meydan okuyan, kaç ton acıyı omuzlarına dolayıp acılarını saklamaktansa onlarla birlikte var olmaya çalışan kendisi için. Tüm yazarlar aydının derdini kaleme alıyorlar, fakirin varoluş çabasını takdir ediyorlar. Peki ya tutsak? Hayatta en büyük fakirlik her şeye sahip olup yalnız olmaktır. Tutsağın derdiyse vücudunda iki kalp, boş bir omuz, soğuktan buz tutmuş ellerle sevdiği için de yaşamaya çalışmaktır. Kimseye dayanamamak, kendini ömrün boyunca gökyüzünden kayıp giden bir yıldız gibi hissetmek zor şey. Bir kalp bir kere paramparça olunca ömür yetmiyor onu toparlamaya. Sevdiğini kaybedince toprağın altına giden sadece ölü bir beden olsa keşke. Yine keşkelerle biten koskoca bir boşluk.

Yalnız Yadırganamaz

Enes Ayberk Korkut

“Gökyüzü tanrıya dek gökyüzü”
(Fazıl Hüsnü Dağlarca)

meşinden bir gürültüyle uyanırım öğleden sonraları
mürekkepten sarılmalar,
yitik sayıklamalar eşliğinde
kırılır en umulmadık telinden gönlüm
faili meçhul düşümleriyle denizciler
mavnalarına bağlarlar yere saçılan kayboluşlarımı

duyarım parmak uçlarımı dağlayan
kor sıcaklığını gündüzün
ciğerlerimden nehirler taşıran ecza
takıldıkça ruhuma
ve ben kaldırıp atamadıkça
sarıldığım örtüleri,
düşümlenememiş kelimeler devinir
kuşların kursağında

yalnız

yadırganamaz

yokluğunu duyarım rüzgârın
çünkü o yalnız
gülüşler ve öksürükler taşır
her biri bin parça
hayaller taşır

çünkü yalnız o
palamarlarından tutup sürükler
çocukların bakışlarında
gündüz düşleri yeşerten bulutları

çünkü

yalnız,

yadırganamaz.

gözlerimden kopan kırlangıçlar,
intihar mektupları
süzülürken tütünü kavuran gökyüzünde
elifter, lamlar
yağmur taşıyan bulutların ardı sıra
kök salar avurtlarımda
taşıyamam ziyanı olmaz erteleyişlerimi
susarım

kavuşurum
yıldızlara

FOTOĞRAF
KORKUT
AYBERK
ENES

B
O
Y
U
T